

Araştırma

ÖZET

Bu çalışmada, Hacettepe Üniversitesi'nin bir bütün olarak stratejik planlama sürecinden geçtiği bir dönemde Hacettepe Üniversitesi'nin akademik bir birimi olarak Sosyal Hizmetler Yüksekokulu'nun ve bu kurumun kaynağı olan öğrencilerinin, ihtiyaç ve beklentilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma Nisan-Haziran 2005 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Çalışma bir tamsayım çalışması olarak planlanmış ancak çalışmaya katılım gönüllü olması nedeniyle, çalışmaya lisans birinci sınıftan doktora düzeyine kadar toplam 279 öğrenci katılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Stratejik Planlama, Üniversite Öğrencisi, Sosyal Hizmet*

ABSTRACT

This study aims to evaluate the needs and expectations of both the School of Social Work as an academic unit of Hacettepe University and the students who are the sources of this academic institution in a period when Hacettepe University passes through a process of strategic planning as a whole. The study was realized between April and June 2005. It was planned to be an exhaustive count work, but because the participation was on a voluntary basis 279 students from the freshman to the doctoral level constituted the informants.

Key Words: *Strategic Planning, University Student, Social Work*

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL HİZMETLER YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN ÜNİVERSİTE VE OKULA YÖNELİK İHTİYAÇ VE BEKLENTİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

**An Evaluation on the
Needs and Expectations
from the University And
School: A Study on
Students in the School of
Social Work, Hacettepe
University**

Dr. Uğur ÖZDEMİR*

*Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet
Bölümü

1. GİRİŞ

Genel anlamda planlama, geleceğe yönelik hedef koyma ve bu hedefe ulaşma/yaklaşma yollarını geliştirme süreci olarak tanımlanmaktadır. Stratejik planlama, bazı açılardan tanımlanan bu planlama türlerinden ayrılmaktadır. Stratejik planlama yaklaşımı, kurumun içine odaklı sorun çözüme yaklaşımı yerine, dış çevrenin ayrıntılı bir analizine önem verilmesi gerekliliği ve kuruluşun çevresi ile ilişkisini anlama ve değişen çevre içinde yön ayarı yapma çabası içinde ele alınmaktadır. Stratejik planlama bakış açısı içinde; çevredeki gelişmelerin izlenmesi, çevresel eğilimlerin anlaşılması, sürekli ve etkili eğilimlerin diğerlerinden ayrıştırılmasını gerektirir (Grant, 1998; Kaplan ve Norton, 1996, 2001; Kay, 1995; Napier ve diğerleri, 1998; Rowley ve diğerleri, 1997).

Konuyla ilgili literatür tarandığında, kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda ve üniversitelerde kurumsal değerlendirme ve stratejik planlama konusunda da değişik yaklaşımlar, modeller ve denemeler olduğu görülmektedir (Napier ve diğerleri, 1998; Nutt ve Backoff, 1992; Rowley ve diğerleri, 1997).

Her kurum gibi üniversiteler için de geleceğe hazırlanmak, paydaşların beklentilerinin ve gereksinimlerinin, kurumun öz yeteneklerinin, rakiplerinin ve dünyadaki gelişmelerin iyi

anlaşılması ve değerlendirilmesini gerektirir. Bu içerik içinde stratejik planlama özellikle üniversite gibi farklı değerler yüklenen bir kurum için daha da bir önem kazanmaktadır. Bu önemlilik içinde üniversitelerde stratejik planlama modelinin diğer planlamalardan farklı bir yanı ayrıntılı ve sayısal planlar üretmeye değil, yeni fikir ve bakış açıları aramaya yönelik, kavramsal ve niteliksel boyut ağırlıklı bir yaklaşım olması ve önceliğin tutarlı ve anlaşılabilir bir “gelecek resmi” çizmeye verilmesidir. Bu resme nasıl ulaşılacağını netleştirecek detaylar ve özel planlar elbette ki gereklidir; ancak sürecin değer yaratacak ve büyüteç altında tutulması gereken kısmı gerekçe sağlayan ve yön çizen aşamalardır. Diğer bir deyişle, stratejik planlamanın üniversiteler ve diğer kurumlar için esas katkısını, “neden/niçin” ve “ne” sorularına getireceği yanıtların yaratıcılığında aramak gerekir: “Kurum olarak ne için varız?” “Ne için çabalıyoruz?” “Ne olmak isteriz?” “Neye ulaşmaya çalışıyoruz?”

Üniversitelerde yapılacak stratejik planlamanın, sadece “müşteri/dış paydaş” isteklerinden kaynaklanan seçimler yaratması beklenmez; çünkü üniversitelerin sadece “popüler” olan hizmet ve programları sunmaları, birçok temel alanın ihmal edilmesine neden olabilecektir. Bu nedenle, Üniversitede strateji geliştirme sürecine geniş ve uzun vadeli bir pers-

pektifin hakim olması, farklı paydaşların kurumdan beklentilerinin yanı sıra, kurumun kendi değerlerinin, yeteneklerinin ve değişen koşullar altında yapmak istediklerinin de dikkate alınması önemlidir

Dolayısıyla, stratejik planlama modelinin en önemli katkısının, "çevrenin talepleri", "kurumun istekleri" ve "kurumun yetenekleri" arasında uyum ve dengeyi sağlayacak bir stratejiyi ortaya koymak olarak belirlemek ve bunu tüm süreç içinde bir an bile akıldan çıkarmamak, çalışmanın en önemli hedefini oluşturmaktadır. Bu yönüyle strateji, kurumu çevresi içinde konumlandıran ve kuruluşun davranışını etkileyen, kararlarına tutarlılık kazandıran "desen" veya "doku" olarak algılanmaktadır. Ayrıca, oluşturulan strateji yöneticilere geleceğe yönelik karar vermede yol gösterici bir çerçeve de sunmaktadır.

Bu noktada gerçekleştirilen stratejik planlama, bir üniversitede yapılandırılıyorsa ister yukarıdan planlama, ister aşağıdan planlama süreci olsun, gerçekleştirilecek süreçte en önemli halkalardan biri üniversitelerin/bölümlerin içinde bulunan öğrencilerin bu planlama sürecine duyuğu, düşünce, ihtiyaç, beklenti ve değerlendirmeleriyle katılmalarıdır. Çünkü üniversitede öğrenci olmak hem tüketimin biçimini, hem ürünün oluşturulması sürecini gerçekleştirmektedir.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğrencilerinin; stratejik planlama sürecinde, Sosyal Hizmetler Yüksekokulu sisteminin bir iç paydaşı olarak;

kendilerini gerçekleştirme noktasında Üniversiteden ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulu'ndan karşılanmasını gerekli gördükleri "ihtiyaç ve beklentilerinin" ve sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal beceri ve deneyimlerinin neler olduğunu belirlemek olarak oluşturulmuştur.

3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada araştırma modeli olarak "tarama modeli" kullanılmıştır. Bu modele göre araştırmaya konu olan birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır, onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.

Çalışma tam sayım araştırması olarak planlanmış ve H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin tümüne uygulanması hedeflenmiştir.

Çalışmada veri toplama araçları olarak araştırma amaçları doğrultusunda, literatür incelemesinin yönlendirmesiyle;

- (a) Öğrenci Sosyo-Demografik Özellikler Soru Formu,

(b) Öğrenci İhtiyaçları ve Beklentileri Soru Formu

(c) Öğrenci Sosyal, Kültürel, Sportif ve Sanatsal gelişim soru formu geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

4. Bulgular

Araştırmada bulgular yedi alt bölümde sunulmuştur. Bu bölümler araştırma grubunu tanıttıcı bilgiler, yerleşim yeri bilgileri, aile ile ilgili bilgiler, eğitim geçmişleri, öğrenci olarak ihtiyaçları ve beklentileri, öğrenci olarak sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal yönelimleri ve katıldıkları etkinliklerdir.

4.1. Araştırma Grubunu Tanıtıcı Bilgiler

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu stratejik planlama süreci içinde iç paydaş olan öğrencilerin ihtiyaç ve beklentilerinin değerlendirilmesi adına gerçekleştirilen çalışmaya toplam 279 öğrenci katılmıştır. Çalışmaya katılanların %60.6'sı (169) kız, %39.4'ü (110) erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Çalışmaya katılmayı kendi istekleriyle kabul eden öğrencilerin buldukları sınıflara göre dağılımı Çizelge 1'de sunulmaktadır. Çizelge verilerine göre çalışmaya katılımda 1. ve 2. sınıfların birikimli yüzdesi %57' dir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 22.08 olarak bulunmuştur. Yaş grupları açısından öğrencile-

rin 20-24 yaşları arasında yığılım gösterdikleri saptanırken, çalışmaya katılanlardan en düşük yaşın 18, en büyük yaşın 34 olduğu görülmüştür.

Çizelge 1: Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

Dağılımlar/ sınıflar	1.Sınıf	2. Sınıf	3.Sınıf	4. Sınıf	Yüksek Lisans	Doktora
Sayı	95	64	70	39	7	4
%	%34.1	22.9	%25.1	%14	%2.5	%1.4

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşamları boyunca en uzun kaldıkları şehir olarak ifade ettikleri 33 farklı il saptanmıştır. Bu iller arasında olarak Ankara (84), İstanbul (19), İzmir (13), Antalya (10), Konya (9), en yüksek sıklığa sahip iller olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin şu anda yaşadıkları il sorulduğunda, %76'sının ailelerinin Ankara dışında 28 farklı ilde yerleşmiş durumda oldukları saptanmıştır.

4.2. Araştırma Grubunun Ailesi Hakkında Sosyo-Demografik Bilgiler

Araştırma grubunun ailesi hakkında yönelik bazı sosyo-demografik bulgular değerlendirildiğinde; araştırmaya katılan öğrencilerin %12,6'sının baba kaybı yaşadığı, %3.2 sinin ise anne kaybı yaşadığı saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin babalarının yaş ortalaması 51.19, annelerinin yaş ortalaması ise 47.20 yaş olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne-babalarının eğitimleri incelendiğinde genelde babaların eğitim seviyelerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre çalışmaya katılan öğrencilerin babalarının %20,1'i üniversite mezunu olup, okuma yazma bilmeyen babaya sahip öğrencilerin oranı %0.7'dir. Anne eğitimleri incelendiğinde, annelerin %41,9'unun ortaokul mezunu olduğu, %6,8'inin ise okuma yazma bilmediği saptanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin anne ve babalarının yaptıkları işler değerlendirildiğinde, annelerin %76,7 oranında ev kadını oldukları, %10'unun ise memur oldukları anlaşılmıştır. Babaların ise %29'unun emekli, %25,4'ünün memur olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık 1-2 çocuklu ailelerden geldikleri, kardeş sayısı ortalamasının 1.95 olduğu görülmüştür.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda üniversite eğitimlerine devam edip bu çalışmaya katılan 279 öğrencinin "ailenizin şu anda yaşamakta oldukları en önemli sıkıntıları nelerdir?" sorusuna verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, çalışmaya katılanların önemli bir

kısımının (% 62) ailelerinde "ekonomik sıkıntıların" olduğunu dile getirdikleri görülmüştür. Bu bulguyu "aile içi ilişkilerde sorunlar" (%22), "ailedeki bireylerin psikolojilerinden kaynaklanan sorunlar" (%6) ve "sağlık sorunları" (%6) takip ettiği görülmektedir.

4.3. Araştırma Grubunun Eğitim Geçmişi

Araştırmaya katılan öğrencilerin eğitim geçmişleri incelendiğinde; ilk ve ortaokulu çoğunluğu devlet okulu olmak üzere 47 farklı ilde tamamladıkları görülmüştür. Lise eğitimi açısından dağılımlar incelendiğinde ise, araştırmaya katılan öğrencilerin %48'inin devlet lisesi, %19,4'ünün Anadolu lisesi %7,5'inin meslek lisesi ve %2,5' inin ise özel lise çıkışlı oldukları görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerden 21'inin Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan önce de üniversite deneyimleri olduğu görülmüştür.

Araştırma grubunun üniversite sınavlarına kaçınıcı girişlerinde Sosyal Hizmetler Yüksekokulunu kazanmalarının dağılımı incelendiğinde; ilk sınavda kazananların %28.3, ikinci sınavda kazananların %38.4, üçüncü sınavda kazananların %19.7, 4 ve daha üstü sınav denemeleri sonucunda kazananların oranının ise %8.7 olduğu görülmüştür.

Araştırma verilerine göre, çalışmaya katılan öğrencilerin %96.8'inin Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda dönem kaybı yaşamadığı, %75.6'sının ise ders kaybı da yaşamadıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin ifadeleri doğrultusunda, çalışmaya katılan öğrencilerin akademik ortalamaları 2.498 olarak saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler arasında en düşük ortalama 2.20, en yüksek ortalama ise 3.88 olarak bulunmuştur. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin %13.6'sı ücret karşılığı bir işte çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

4.4. Araştırma Grubunun H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulunu Seçme Yönelimleri ve Etkileyen Faktörler

Araştırmaya katılan öğrencilerin Sosyal Hizmetler Yüksekokuluna girmeden önce bu okul ile ilgili bilgiyi %29 oranında "dershane ve okul rehberlik servislerinden", %15 oranında tanıdığı sosyal hizmet uzmanlarından ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğrencilerinden, %12 oranında yakınlarından, %10'u internetten bilgi aldıklarını ifade eder iken %9 oranında bir grupta "kitapçık, broşür ve okul tanıtımlarında Sosyal Hizmetler Yüksekokulu ile ilgili bilgilendiklerini belirtmişlerdir. Diğer yanıtlar arasında sosyal hizmet kurumları, öğretmenler ve öğrencilerin kendi araştırmaları yer almaktadır.

Araştırmada, Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğrencilerine "tercihleriniz arasına H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokuluna neden yer verdiniz?" diye sorulduğunda çalışmaya katılan öğrencilerin ; %34'ü sosyal hizmet alan ve konularına ilgi duyduğu, %19'u kişiliğine ve karakterine uygun olduğu, %17'si iş imkânı ve statüsü nedeniyle ve %7'si puanı düşük olduğu için sosyal hizmetler yüksekokulunu tercihleri arasında yer verdiklerini belirtmişlerdir. Diğer yanıtlar arasında, Hacettepe Üniversitesinin bir bölümü olduğu için, Ankara da olduğu için ve rasgele oldu yanıtları bulunmaktadır.

4.5. Araştırma Grubunun İhtiyaçları ve Üniversite ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan beklentileri

Literatürde bireylerin ihtiyaçları ve beklentileri ile kendilerini tanımlamaları arasında ilişki olabileceğine ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler içinde ihtiyaç ve beklenti bir noktada kültürel, bir noktada bireysel bir farkındalık alanı oluşturmaktadır. Bu farkındalık alanı bireyin ihtiyaçlarını ve bu ihtiyaçlarını karşılama biçimlerini belirlemektedir.

Bu amaçla soru formuna öğrenci ihtiyaçları ve beklentilerini sormadan önce "üniversiteye girmeden önce kendinizi nasıl tanımlıyordunuz?" sorusu yerleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerden %54'ü bu açık uçlu bu soruya kendileriyle ilgili

olumlu ifadelerde bulunmuşlardır. Bu ifadelerden bazıları; "azimli", "kararlı", "başarılı", "çalışkan" "sorumluluk sahibi", "neşeli –enerjik", "kendi halinde", "zeki-yaratıcı", "romantik-duygusal", "iletişim güçlüğü olmayan" olarak biçimindeki yanıtlar olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerden %30'u ise üniversiteye girmeden önce kendileriyle ilgili "olumsuz" ifadelerde bulunmuşlardır. Bu ifadelerden bazıları; "çekapanık", "utangaç", "sıkılgan", "kaygılı", "stresli", "umutsuz", "iletişim güçlüğü olan", "tüketici-bağımlı", "bilgisiz-bilinçsiz", "kişiliği oturmamış", "başarısız-yetersiz", "vasıfsız", "korkak", "kararsız" yanıtlarını içermektedir. Araştırma grubu içinde % 16 oranında öğrencinin bu soruyu yanıt vermediği görülmüştür.

Araştırmanın soru formunda öğrencilerin farkında oldukları ihtiyaç ve beklentilerini görebilmek amacıyla "ihtiyaç ve beklentiler" sınıflandırılmadan verilmiş ve önce sınıflandırılmamış bu ihtiyaç ve beklentiler ölçülmüştür. Buna göre, araştırmaya katılan öğrencilerin üniversiteye girerken üniversiteden ve üniversiteli olmaktan beklentilerinin ; %20 kendini gerçekleştirme, %18 sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal etkinliklerde bulunma, %17 meslek sahibi olma, %16 iyi bir eğitim alma, %11 aile ve çevrenin takdirini alma, %9 arkadaşlık kurma ve sosyalleşme ve %5 özgürlük olduğu görülmüştür. Araştır-

maya katılanlardan %4 oranında öğrencinin ise üniversiteden ve üniversiteli olmaktan "hiçbir" beklentileri olmadığı verdikleri yanıtlardan anlaşılmıştır.

Araştırma içinde "Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda bir üniversite öğrencisi olarak, kendinizi geliştirme ve gerçekleştirme noktasında ihtiyaçlarınız nelerdir?" şeklindeki açık uçlu soruya, çalışmaya katılan öğrencilerin %14'ü sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal etkinlikler, %12'si bilgi kaynaklarına ulaşma (kütüphane ve bilgisayar), %9'u psiko-sosyal destek, %8' i motivasyon ve özgüven, % 7'si nitelikli eğitim, %7'si nitelikli öğretim elemanı, %4'ü kantin ve yemekhane, %3'ü ise bilimsel etkinlik, demokrasi, eşitlik ve adalet yanıtlarını vermişlerdir. Bu yanıtlar araştırmada öğrenci yapılandırılmış sorular sorulmadan, öğrenci soru ve seçenekler açısından yönlendirilmeden verilen yanıtlar olması nedeniyle dikkat edilmesinde yarar vardır.

Araştırmaya katılan öğrencilere sınıflandırılmış olarak sunulan ihtiyaç ve beklentilere verdikleri yanıtlar, sınıflandırmadan verilen yanıtlardan farklılık oluşturmaktadır. Bu dikkatle değerlendirilmesi gereken bir bulguyu oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin "kendilerini geliştirme ve gerçekleştirme" sürecinde karşılanması gere-

ken ihtiyaçlarının neler olduğuna dair verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde yoğunluk açısından en önemli ihtiyaçlarının sırasıyla ekonomi, barınma, psikolojik destek ve beslenme olduğu görülmüştür. Bu ihtiyaçların ne kadar acil olduğu sorulduğunda, araştırmaya katılan öğrencilerin % 21'inin ekonomik, % 17'sinin psikolojik desteğe ihtiyacının acil olduğunu ifade ettikleri görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğrencilerin "Üniversite ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan beklentileri" incelendiğinde; % 21 sosyal-kültürel faaliyetler, % 15 nitelikli öğretim elemanı, % 14 nitelikli eğitim, % 10 kantin ve yemekhane, % 8 kampüs hayatı, % 8 sınav sisteminin değişmesi, % 4 gelişmiş bir kütüphane ve bilgisayar ortamı, % 4 nitelikli insan ilişkileri, % 3 bilimsel etkinlikler, % 3 sosyal, psikolojik ve ekonomik destek yanıtları verdikleri görülmüştür.

Araştırma soru formunda öğrencilerin beklentileri kategorileştirilerek sorulduğunda beklentilerin bu kategorilerde daha netleşeceği düşünülmüştü, bu doğrultuda öğrencilerin "Üniversiteden ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan beklentileriniz hangi alanda yoğunlaşmaktadır" sorusuna verdikleri yanıtlarda; % 42 fizik koşullarda değişim, % 30 eğitim ve % 20 ders dışı etkinliklerde beklentilerinin yoğunlaştığı görülmüştür. % 8 öğrenci grubu bu soruyu yanıtlamamıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin "Üniversiteden ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan fiziksel beklentileri" incelendiğinde % 30 kantin, % 25 yemekhane, %14 daha iyi şartlarda okul binası, % 10 daha iyi şartlarda sınıflar, % 3 temizlik, % 3 ısınma, %5 kütüphane, %3 bahçe düzenlemesi, verdikleri yanıtlar arasında göze çarpmaktadır. Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%87) kampüs ortamında (Beytepe Kampüsü) öğrenciliklerini sürdürme beklentisi içinde olduklarını ifade etmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin "Üniversiteden ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan eğitsel beklentileri" değerlendirildiğinde, % 27 sınavlar ve ders geçme kriterlerinin gözden geçirilmesi, % 25 ders içeriklerin değiştirilmesi, % 16 derslerin verilmiş tarzlarının gözden geçirilmesi, % 11 uygulamalara ağırlık verilmesi, % 10 nitelikli öğretim elemanı öğrenci iletişimi, % 5 ödevlerin azaltılması, % 3 aynı şubelere hep aynı hocaların verilmemesi ve hoca seçme imkânı tanınması gerekliliğini ifade etmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin "Üniversiteden ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan ders dışı beklentileri" değerlendirildiğinde ise % 63 sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlikler, % 18 bilimsel etkinlikler, % 11 etkinlik alanlarının olması, % 4 kurslar, % 4 üniversitedeki ve diğer üni-

versitelerdeki etkinliklerden haberdar olmak yanıtlarını vermişlerdir.

4.6. Araştırma Grubunun Sosyal, Kültürel, Sportif ve Sanatsal Gelişim Özellikleri

Stratejik planlama iç paydaş öğrenci araştırmasında, çalışmaya katılan öğrencilere “ kendi bilgi ve yönelimlerinizi dikkate aldığınızda üniversite eğitimi içinde hangi yönünüzün fark edilip değerlendirilmesini düşünürdünüz?” sorusu sorulmuştur. Öğrenciler bu soruya, % 12 sanatsal-yaratıcı, % 10 sporcu, % 6 tiyatro, % 5 liderlik-organizasyon, % 3 müzik, % 4 dans-folklor, % 3 disiplinli ve sorumluluk sahibi olan kişiliğimin yanıtlarını verirlerken, % 55 oranında öğrenci bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Öğrencilerin sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal gelişimleri incelendiğinde, çalışmaya katılan öğrencilerin üniversite yaşantıları öncesinde % 79'unun bir etkinlik grubuyla ilgilendikleri saptanmıştır. Öğrencilerin ilgilendikleri etkinlik grupları arasında, % 11 tiyatro, % 10 müzik, % 8 halkoyunları, % 7 voleybol, % 6 futbol, % 6 basketbol, % 2 resim, % 2 su sporları, % 2 dans, aerobik bulunmaktadır. Çalışmaya katılan öğrenciler üniversite öncesinde bu etkinliklere katılmaları açısından incelendiğinde % 23'ü bir yıl, % 19'u iki yıl, % 12'si üç yıl, % 46'sı ise bir yıldan az bir zaman dilimi içinde yuka-

rıda belirtilen etkinlik gruplarında bulduklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmada çıkan en çarpıcı sonuçlardan biri, üniversiteye girmeden önce % 79 oranında bir etkinlikle uğraşan öğrencilerin sadece % 18'i üniversiteye girdikten sonra da bu etkinliklere devam edebildiklerini göstermektedir. Bunun nedeni sorulduğunda ise % 33 zaman sıkıntısı yanıtı öne çıkmaktadır. Diğer yanıtlar arasında kampüse uzaklık ve ekonomik nedenler gösterilmektedir. Üniversitede etkinliğe devam edenlerin uğraştıkları etkinlikler arasında halkoyunları, izcilik, tiyatro, dernek üyeliği, müzik, fotoğrafçılık, futbol, masa tenisi ifade edilmiştir. Öğrenciler bu etkinlikleri % 32 oranında Hacettepe üniversitesinde, % 16 Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda devam eder iken diğer etkinlik alanları dernekler, kulüpler ve belediyenin kurum ve kuruluşları olduğu görülmektedir.

5. Değerlendirme ve Sonuç

Hacettepe Üniversitesinin 2004–2005 akademik yılı içinde tüm fakülteleri, yüksekokulları ve bölümleri kapsayacak biçimde kurumsal stratejik planlama sürecine girmesi konuyla ilgili tüm birimlerde yeni bazı çalışmaların yapılmasını gerekli kılmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda da konu

akademik kurula geldiğinde tüm akademisyenlerin konuyla ilgili öneri ve yaklaşımları doğrultusunda akademik kurulun birlikte hazırlayacağı stratejik planlama sürecine; öğrenimlerini sürdüren Sosyal Hizmet Yüksekokulu öğrencileri ve mezunlarının da fikir ve görüşlerinin yansıtılmasının önemli olduğu tüm akademik kurulun oybirliği ile kararlaştırılmış ve bu iki çalışmanın yapılması ile ilgili gerekli görevlendirmeler de bulunulmuştur. Çalışma, adı geçen görevlendirmenin gereği olarak Ocak-Nisan ayları içinde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın sonuçları ile anlam bütünlüğü oluşturması beklenen mezunlar araştırması ise gerçekleştirilmemiş olduğundan bir karşılaştırma yapma şansı kaybedilmiştir.

Bu çalışmada araştırma modeli olarak "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan" tarama modeli kullanılmıştır. Bu model doğrultusunda 2004 yılı Nisan-Mayıs ayları içinde SHY öğrencilerinin beklenti ve ihtiyaçlarına ilişkin bir fotoğraf çekilmiştir. Bu fotoğrafın değeri Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulunun stratejik planlamaya verdiği değer içinde anlamlılık kazanacaktır.

Çalışma bir tam sayım araştırması olarak planlanmış, H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin tümüne uygulanması hedeflenmiş ve

tüm öğrencilere ulaşmıştır. Ancak bu noktada her araştırmada olabilecek bazı dirençler çalışmaya katılımda kuşkular oluşturmuş ve bazı öğrenciler çalışmaya katılmayı kabul etmemişlerdir. Bu öğrencilerin varlığına rağmen 279 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmada gerçekleştirilen bu sayı H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda bu zamana kadar gerçekleştirilen en yüksek katılımlı araştırma nüfusunu oluşturmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen bazı bulgular son derece dikkat çekicidir ve H.Ü. Sosyal Hizmetler Yüksekokulu stratejik planlaması içinde mutlaka dikkate alınması gerekir.

1. Bu araştırma sonuçları ortaya koymaktadır ki; HÜ Sosyal Hizmetler Yüksekokulu öğrencileri Türkiye'nin dört bir köşesinden gelmektedir. Bu anlamıyla gerçek anlamda bir Türkiye mozaiğidir. *(Araştırmaya katılan öğrencilerin %76'sının ailesinin Ankara dışında 28 ayrı ilde yaşadıkları görülürken çalışmaya katılan öğrencilerin yaşamları boyunca en uzun kaldıkları il dağılımları incelendiğinde 33 farklı ilden gelen öğrenciler olduğu görülmüştür.)*
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin ailelerinin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, eğitim ve çalışılan iş açısından "orta

- halli" olarak ifade edebilecek bir özellik taşıdıkları görülmektedir.
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin "şu anda yaşadıkları sıkıntılara" verdikleri yanıtlar incelendiğinde ekonomik sıkıntı en fazla ifade edilen sıkıntı olur iken bunu, aile içinde sıkıntı ve psikolojik sıkıntı izlemektedir.
 4. Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversite öncesi eğitim geçmişleri incelendiğinde çalışmaya katılan öğrencilerin % 19.4'ünün Anadolu Lisesi mezunu olması dikkat çekici olarak bulunurken, eğitimle ilgili bir başka dikkat çekici nokta çalışmaya katılan öğrencilerin üniversite deneyimleri çok olmasa da üniversite sınav deneyimlerinin oldukça yüksek olduğudur.
 5. Araştırmada çıkan önemli sonuçlardan biri öğrencilerin "Üniversiteye girmeden önce kendinizi nasıl tanımlıyordunuz?" sorusuna verdikleri yanıtlarda bulunmaktadır. Bu yanıtlar arasında çalışmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmının kendilerine yönelik yazdıkları; içe kapanık, utangaç, sıkılgan, kaygılı, stresli, umutsuz, iletişim güçlüğü olan, tüketici-bağımlı, bilgisiz-bilinçsiz, kişiliği oturmamış, başarısız-yetersiz, vasıfsız, korkak, kararsız gibi yanıtlar dikkatleri üzerine toplarken, araştırmaya katılan öğrencilerin % 16'sının bu soruya yanıt vermemeleri de önemlidir.
 6. Araştırmaya katılan öğrencilerin üniversiteye girerken, üniversiteden ve üniversiteli olmaktan beklentileri içinde; kendini gerçekleştirme, sosyal, kültürel, sanatsal etkinliklerde bulunma, meslek sahibi olma, iyi bir eğitim alma, aile ve çevrenin takdirini alma, arkadaşlık kurma, sosyalleşme, özgürlük olarak verdikleri yanıtlar son derece önemsenmesi gereken yanıtlar olarak görülmektedir. Bireylerin bakış açılarının ve deneyimlerinin beklentileri yönünde gerçekleşebileceği varsayımından hareketle yukarıdaki sıralanan beklentiler konuya yaklaşımımızda ışık tutacak niteliktedir.
 7. Araştırma içinde "Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda bir üniversite öğrencisi olarak, kendinizi geliştirme ve gerçekleştirme noktasında ihtiyaçlarınız nelerdir?" sorusu, çalışmaya katılan öğrenciler tarafından; sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal etkinlikler, bilgi kaynaklarına ulaşma (kütüphane ve bilgisayar), psiko-sosyal destek, motivasyon ve özgüven, nitelikli eğitim, nitelikli öğretim elemanı, kantin ve yemekhane, bilimsel etkinlik, demokrasi, eşitlik ve adalet, ya-

- nit bulmuştur. Bu yanıtlar, araştırmada öğrenci yapılandırılmış sorular sorulmadan, öğrenci soru ve seçenekler açısından yönlendirilmeden verilen yanıtlar olması nedeniyle önemli olduğu düşünülmüştür.
8. Araştırmaya katılan öğrenciler "Kendilerini geliştirme ve gerçekleştirme" noktalarında karşılanması gereken ihtiyaçlarını önem sırasına göre öncelikle ekonomik, barınma, psikolojik destek, beslenme ve sağlık olarak belirtirken, araştırmaya katılan öğrencilerin %21'i ekonomik, %17'si psikolojik desteğe ihtiyacının "acil" olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar öncelikle karşılanması gereken ihtiyaçlar olarak görülmektedir.
9. Araştırmaya katılan öğrencilerin "Üniversite ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan beklentileri" on grup içinde ele alınabilmektedir. Bunlar; sosyal, kültürel faaliyetler, nitelikli öğretim elemanı, nitelikli eğitim, kantin ve yemekhane, kampüs hayatı, sınav sisteminin değişmesi, gelişmiş bir kütüphane ve bilgisayar ortamı, nitelikli insan ilişkileri, bilimsel etkinliklerin olması, sosyal, psikolojik ve ekonomik destekler.
10. Araştırmada öğrencilerin beklentilerinin, okulun fizik koşullarında değişim, eğitimde değişim ve ders dışı etkinliklerde değişim yönünde yoğunlaştığı görülmüştür.
11. Çalışmaya katılan öğrencilerin Üniversiteden ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan fiziksel beklentileri incelendiğinde; daha iyi şartlarda okul binası, kafeterya, sınıf, okul bahçesi, temizlik ve ısınma gibi fiziksel beklentileri olduğunu görülmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 87'sinin eğitimlerini Beytepe Kampüsünde sürdürmek istemeleri de önemli bir bulgu olarak görülmüştür.
12. Çalışmaya katılan öğrencilerin Üniversiteden ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan eğitsel beklentileri değerlendirildiğinde; sınavlar ve ders geçme kriterlerinin gözden geçirilmesi, ders içeriklerin değiştirilmesi, derslerin verilme tarzlarının gözden geçirilmesi, uygulamalara ağırlık verilmesi, nitelikli öğretim elemanı öğrenci iletişimi, ödevlerin azaltılması, aynı şubelere hep aynı hocaların verilmemesi ve hoca seçme imkânı tanınması gerekliliğini ifade etmişlerdir.
13. Çalışmaya katılan öğrencilerin, Üniversiteden ve Sosyal Hizmetler Yüksekokulundan ders dışı beklentileri arasında sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif et-

kinlikler, bilimsel etkinlikler, etkinlik alanlarının olması, kurslar, üniversitedeki ve diğer üniversitelerdeki faaliyetlerden haberdar olmak yanıtlarını vermişlerdir.

14. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal, kültürel, sportif ve sanatsal gelişimleri incelendiğinde ise, çalışmaya katılan öğrencilerin üniversite yaşantıları öncesinde çok büyük bir kısmının (%79) bir etkinlik grubuyla ilgilendikleri saptanmıştır. Araştırmada çıkan en çarpıcı sonuçlardan biri, bu öğrencilerin sadece %18'inin üniversitede etkinliklere devam edebildikleridir. Bunun nedeni sorulduğunda ise "zaman sıkıntısı" yanıtı öne çıkmaktadır. Diğer yanıtlar arasında kampüse uzaklık ve ekonomik nedenler gösterilmektedir. Üniversitede etkinliğe devam edenlerin uğraştıkları etkinlikler arasında halk oyunları, izcilik, tiyatro, dernek üyeliği, müzik, fotoğrafçılık, futbol, masa tenisi ifade edilmiştir. Öğrenciler bu etkinlikleri % 32 oranında Hacettepe Üniversitesinde, % 16 Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda devam eder iken diğer etkinlik alanları dernekler, kulüpler ve belediyeler olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulunun stratejik planlaması yapılırken bu kurumun müşterisi ve iç paydaşı olan öğrencilerin Sosyal Hizmetler Yüksekokuluna ve Hacettepe Üniversitesine yönelik ihtiyaç ve beklentilerine dikkat edilmesi aynı zamanda öğrenci profili ve özelliklerine ilişkin bilgilerin gerçekleştirilen stratejik planda tartışılması stratejik planın daha gerçekçi daha sağlıklı ve daha uygulanabilir vizyon, misyon çizilmesine yardımcı olunacağı düşünülmektedir.

Gerçekleştirilen bu çalışmanın, 4 ay gibi kısa bir zamanda tamamlanmasına rağmen gerek kuramsal olarak gerekse de uygulamada dikkat edilmesi gereken sonuçlar taşıdığı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Başbakanlık (1992), *Çağdaş Eğitim, Çağdaş Üniversite*, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

Burbach, H.J. ve Crocket, M. (1994), "The Learning Organization as a Prototype for The Next Generation of Schools". *Panning Changin_Vol 25, No 3/4*.

Clark, B. (1996), "Substantive Growth and Innovative: New Categories for Higher Education Research" *Higher Education*. No: 32.

English, W.ve Hill, J. C. (1994) *Total Quality Education: Transforming Schools*

into Learning Places. CA., Corwin Pres, Inc, V2,m

Ospina G.L.(1991) *Management of Global Educational Change: Challenges For Higher Education and Graduate Studies, Planning and Management for Excellence and Efficiency of Higher Education*, UNESCO, Caracas.

Özdemir, U. (1997), "Yüksek Öğretimde Sürekli Kalite İyileştirme: Sosyal ve Psikolojik Danışma Merkezlerinin Yeri" *Yüksek öğretimde Sürekli Kalite İyileştirme Sempozyumu*, Haberal Eğitim Vakfı, Ankara.

Purkey W. (1970), *Self Concepts and School Achievement* New York, Printece Hall, The Staff College (1994) *Strategic Planning Handbook*, The Staff College, Further Education, Unit Pres, U.K.

Taşçı, D. (1995), *Toplam Kalite Yönetimi ve Eğitimde Uygulanabilirliği*, Ankara.

TÜSİAD (1995), *Türkiye’de ve Dünyada Yüksek Öğretim Bilim ve Teknoloji*.

Tobin, D. (1996) *Transformational Learning*, John Wilay and Sons. N.Y.

Wycoff, J.(1995) *Transformatioanal Thinking*. Berkeley Publishing Group.